

Vistrap maakt de Mark aantrekkelijker voor vissen

Vlaanderen
is milieu

Om te overleven, migreren vissen tussen geschikte paai-, opgroei-, voedsel- en overwinteringsgebieden. Oude constructies, zoals stuwen en watermolens, verhinderen die verplaatsing tussen habitats. Vistrappen, zoals hier op de Mark, lossen dit probleem op.

WAT IS EEN VISTRAP?

De stuw aan de Laermolen zorgt voor een verschil in waterpeil op de Mark van ongeveer 1,75 meter. Daardoor kunnen vissen niet stroomopwaarts zwemmen naar een ander gebied. De VMM legde daarom een omleiding of nevengeul langs de stuw aan.

In de nevengeul liggen 22 kleine drempels waar de vissen over zwemmen. Het verschil in waterpeil wordt zo verspreid over een reeks drempels in plaats van één grote. Zo kunnen vissen gemakkelijker migreren in de Mark.

De nevengeul verbindt ook de oevers van de rivier met elkaar. Die vormen een aaneengesloten geheel, wat de natuurwaarde van de Mark verhoogt.

HOE GAAT HET MET DE VISSEN IN DE MARK?

Voor de aanleg van de vistrap aan de Laermolen troffen we stroomafwaarts ongeveer 20 vissoorten aan en stroomopwaarts minder dan 10.

Typische vissoorten in de Mark zijn karperachtigen zoals blankvoorn, riviergrondel of zeelt.

Ook biermpje, baars en paling en typische riviervissen zoals winde en kopvoorn komen voor. De vistrap

▲ riviergrondel

▲ kleine modderkruiper

▲ biermpje

geeft deze en zeldzamere soorten zoals de kleine en de grote modderkruiper weer kansen.

Deze vistrap herstelt lokaal het stromend karakter van de Mark. Hierdoor migreren deze vissoorten weer stroomopwaarts naar waardevolle gebieden tot in Merksplas. Het is een belangrijke realisatie voor zowel de milieudoelen bij de Europese Kaderrichtlijn Water als voor soortenbescherming van onder andere de kleine en grote modderkruiper.

© Senne Verschraegen

Maak kennis met de rivier de Mark

Vlaanderen
is milieu

De rivier de Mark ontspringt ten oosten van Merksplas en kronkelt verder op de grens van Hoogstraten en Rijkevorsel. Ter hoogte van Minderhout vloeit ze samen met het Merkske, haar belangrijkste zijrivier. Dan stroomt ze verder door Hoogstraten en steekt ze in Meersel-Dreef de grens met Nederland over. Ten westen van Breda mondt ze als de Dintel uit in de Nederlandse rivierdelta. De rivier is ongeveer 81 km lang.

RELIËF EN LANDSCHAP

De Mark stroomt door vlak en landelijk gebied. Per 100 meter kent ze een gemiddeld hoogteverschil van 6,7 cm. Op haar hoogste punt stroomt ze 34 meter boven de zeespiegel. De rivier doorkruist een landschap van akkers en weilanden, maar ook woongebied en enkele bosjes.

Omdat de Mark en het Merkske op grenzen liggen tussen Hoogstraten en Rijkevorsel maar ook tussen Nederland en België, behielden ze hun typerend meanderend profiel. Van zodra ze samenstromen, verbreedt de rivier en verzwakt dat profiel.

ECOLOGIE

De natuurlijke structuur van zijrivier het Merkske en de bovenloop van de Mark bestaat uit stroomkuilpatronen, patronen van dieptes en ondieptes, en holle oevers. Die veroorzaken stroomvariatie waardoor fauna en flora veel kansen krijgen.

▲ kaart van het stroomgebied van de Mark

In de jaren '70 werd de Mark rechtgetrokken voor landbouwontwikkeling en verdwenen die natuurlijke beekprofielen grotendeels. Ze kreeg ook stuwen die het waterpeil kunstmatig regelen. Langs die stuwen lopen sinds enkele jaren vispassages zodat vissen er kunnen passeren, net zoals hier aan de Laermolen.

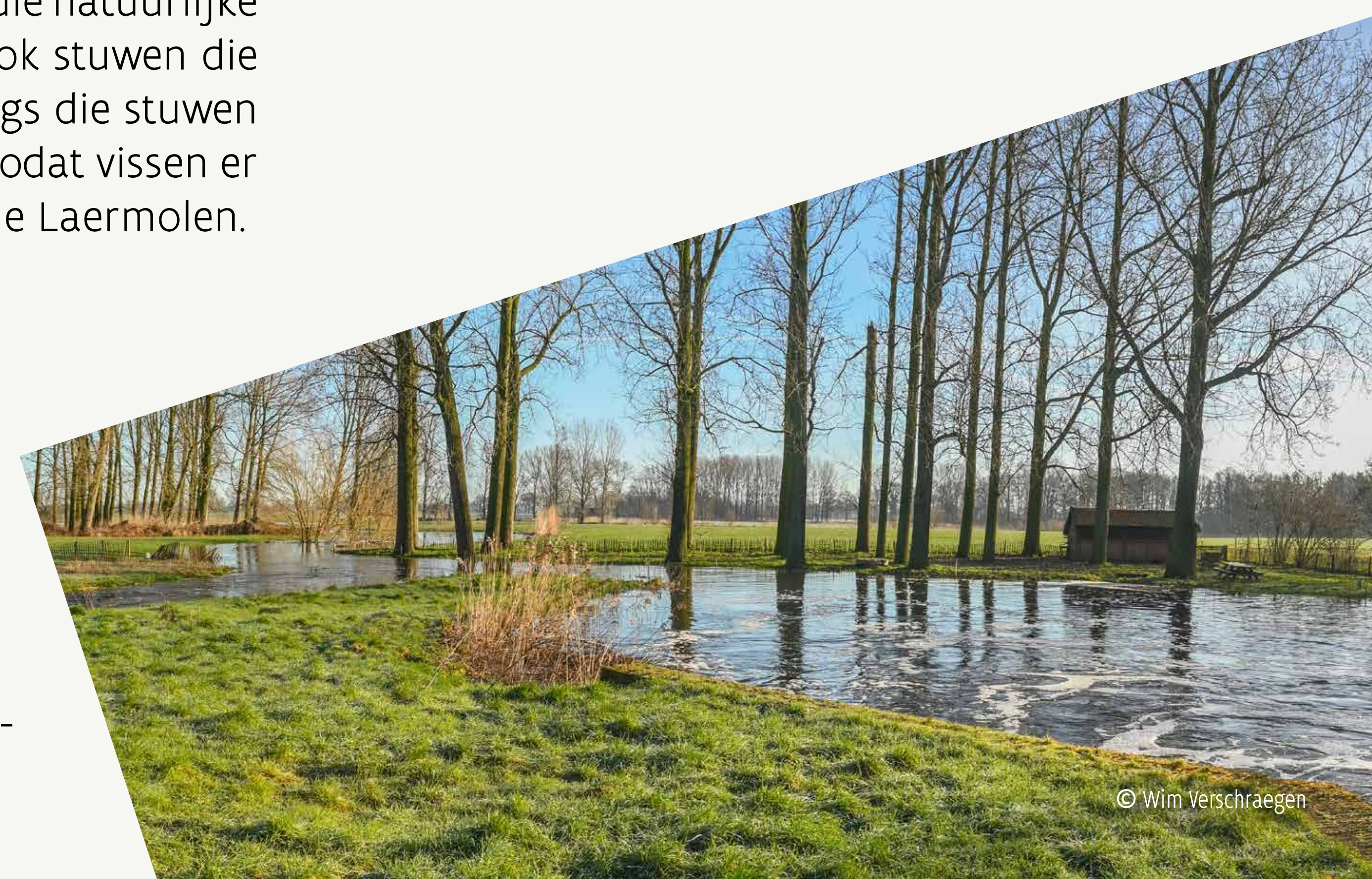
WATERKWALITEIT

De waterkwaliteit wordt bepaald door:

- De hoeveelheid zuurstof en de concentratie van chemische stoffen in het water,
- De aanwezigheid van dier- en plantensoorten.

De waterkwaliteit van de Mark verbeterde in de voorbije jaren, maar is nog niet zoals het moet. Er is nog werk om concentraties van afvalstoffen verder te verminderen en het zuurstofgehalte op te krikken.

Hoe meer stromingsvariatie, betere beekstructuur, schaduw en vismigratie, hoe meer soorten kunnen voorkomen en hoe beter de kwaliteit van de Mark. Wil je weten hoe de waterkwaliteit per gemeente in Vlaanderen is? Scan deze QR-code:

© Wim Verschraegen

De Laermolen: van ruïne tot waardevol erfgoed

Vlaanderen
is milieu

Watermolens spreken tot de verbeelding. Ze passen in ons pittoreske beeld van een ver verleden en komen nog regelmatig voor op oude postkaarten. Dat geldt zeker ook voor de Laermolen.

VAN GLORIE TOT VERVAL

De Laermolen wordt voor de eerste keer vermeld op het einde van de 14de eeuw. De eigenaar, de heer van Hoogstraten, had het banmolenrecht. Iedere inwoner van het Land van Hoogstraten moest de molens van de heer gebruiken.

Oorspronkelijk was de Laermolen een graanmolen. In de 18de eeuw werd de molen uitgebreid tot een dubbele molen.

Op de ene oever stond de graanmolen, waar dan vooral schors werd vermalen, dat gebruikt werd als looistof voor leerlooierijen. Op de andere oever stond de oliemolen, waar oliehoudende zaden werden geplet.

Na de Franse tijd werd de Laermolen verkocht door de hertog van Hoogstraten. De molen werd steeds minder interessant. Door de opkomst van olie-fabrieken en ingevoerde oliën werd de oliemolen minder belangrijk. Ook schorsvermalen werd minder interessant omdat leerlooierijen overstapten op andere looistoffen.

Op het einde van de 19de eeuw was ook graan malen niet meer winstgevend door concurrentie van efficiënte windmolens. De Laermolen verloor haar nut.

WAARDEVOL ERFGOED

In 1913 kochten de gemeentes Hoogstraten, Wortel en Rijkevorsel samen het sluisrecht van de molen. De molen en de bijhorende gebouwen geraakten in verval. In 1937 verdween het molengebouw op linkeroever, de hoeve en stallingen. Het resterende stuk van de watermolen werd een ruïne.

Onder impuls van Hoogstratens Oudheidkundige Kring, die plannen maakte om de molen te restaureren, werd de Laermolen in 1998 beschermd als monument. Na oprichting van vzw De Laermolen werd de molen in 2004 gerestaureerd tot hoe hij er vandaag uit ziet. Hierdoor herleeft de productie van smout en walnotenolie.

Benieuwd naar de hele geschiedenis? Scan de QR-code of surf naar www.laermolen.be.

Typerende natuur in de Markvallei

Vlaanderen
is milieu

De Mark stroomt van zuid naar noord door Hoogstraten. Ze is typerend voor de omgeving en het landschap in de Noorderkempen. De overstroombare gronden rond de rivier laten toe dat de Mark buiten haar oevers treedt bij hevige regen. Ze geven water letterlijk meer ruimte. De kenmerkende natuur hier houdt van deze natte gronden.

▲ de Mark in Minderhout

KLEURRIJKE BEEMDEN

Beemden zijn graslanden die tijdens de wintermaanden regelmatig overstroomd worden. Ze herbergen een bijzondere biodiversiteit met een grote variëteit aan grassen en bloemen.

Bloemen zoals pinksterbloem en koekoeksbloem kleuren zo de omgeving in de lente- en zomermaanden. Ook voor insecten, vogels en andere dieren vormen beemden een waardevol leefgebied.

▲ koekoeksbloem

▲ grote pimpernel

De vallei van de Mark is een van de weinige plaatsen in Vlaanderen waar je grote pimpernel kan vinden. Deze paarse bloem bloeit van juni tot september en vind je langs de Mark in verschillende natuurgebiedjes en bermen.

KENMERKENDE POPULIERENBOSSEN

Populierenbossen werden regelmatig aangeplant langs rivieren en beken, zoals de Mark. Hun bladeren ritselen bij de eerste zucht wind.

▲ roekenkolonie in populierenbos

Hoog in deze populieren zie je nesten van roekenkolonies. Roeken gebruiken deze nesten meerdere jaren achter elkaar. Elk jaar herstellen ze hun nest en breiden ze het uit.

Roeken zijn sociale vogels die veel lawaai maken. Vooral in het broedseizoen in het vroege voorjaar krassen en roepen ze naar elkaar. Je kan er niet omheen.

GROTE GELE KWIKSTAART SPOTTEN

Vanaf de brug laat zich regelmatig een grote gele kwikstaart spotten. Dit sierlijke vogeltje is een liefhebber van waterrijke plekken. Je herkent hem aan de gele buik en de vrolijk op en neer wippende staart.

▲ grote gele kwikstaart

pinksterbloem ►